

Nr. 129 - Persillekræmmeren - 2021

En lille historie om Mathias Ovesen

En Stensballemand
Historien om min tipoldefar
af Tove Faxholm Kristoffersen

(Fortolket gennem kirkebøger, folketællinger, dødsattester og uddrag fra A.J. Gejlagers bøger og oplysninger fra Stensballe Lokalhistoriske Arkiv)

Indledning

Den 3. oktober 2020 var min mand og jeg med ved afsløringen af den nyrestaurerede Genforeningssten i Stensballe. Baggrunden for det er, at jeg for nylig begyndte at kigge nærmere på min slægt. Og blev fuldstændigt grebet af det. Samtidig gik der sport i at finde ud af, hvor meget man kan grave frem via internettet og Lokalhistoriske arkiver. Mathias Ovesen er den første slægtning, hvis liv jeg har fulgt gennem kirkebøger og folketællinger.

De første år

I året 1841 lørdag den 16. oktober bliver Mathias Ovesen født på Urup Mark i Østbirk sogn, lidt nordøst for Stensballe.

Han er 3. søn af husmand Ove Henrich Christensen og Ane Kathrine Michelsdatter, der bor i Urupgårds Huse. Ove og Ane Kathrine får i alt 11 børn, to af dem er tvillinger, som også er de eneste, der dør som små. Det er egentlig ret utrolig, at ud af 11 børn er der kun to dødsfald.

Ved dåben den 9. januar 1842 er der udover nogle naboer også Skovfoged Christen Pedersen af Stensballegård Mark; han er gift med Ane Christine Christensdatter, som er Oves søster, altså Mathias faster.

Og det er netop hos dem at Mathias omkring 1844 kommer i pleje. Hvorfor lige netop han kommer i pleje, ved jeg ikke, men jeg tænker, at det nok skyldes det hårde liv som husmandsfamilierne havde, og det faktum, at Christen og Ane Kathrine ikke havde fået nogle børn endnu, og som de aldrig fik selv. I folketællingen 1850 står han opført som plejesøn, i søns sted, og det vælger jeg at tolke, som at de oprigtigt holdt af Mathias. Og det skal siges, at Mathias langt op i sit voksne liv holdt kontakt til en del af sine mange søskende. Jeg har tit tænkt på, hvordan det blev arrangeret, tit var det jo inden for familiens rækker at plejeforældrene fandtes, men uanset hvordan, må det da have været hjerteskerende, både for forældrene og for barnet.

I 1856 bliver Mathias konfirmeret i Vær kirke, med karaktererne MG/MG, det var dengang man fik karakter for kundskab og opførsel.

Mathias bor hos Ane Kathrine og Christen, indtil det er tid til at han skal ud at tjene, han tager til Silkeborg, han skal i lære som forstarbejder hos skovfoged Carl Ferdinand Frölich i Lysbro ved Silkeborg. Jeg tænker, at Christen nok har haft en finger med i spillet med at finde en plads.

I 1858 vender han hjem til Stensballe og Ane Kathrine og Christen, og han får arbejde på Stensballegaard som skovarbejder medhjælper. I afgangslisten fra Silkeborg står han opført som forstlærling, så jeg er faktisk ikke sikker på, om han blev færdigudlært.

Christen Pedersen dør den 30. august 1859, og Mathias bliver boende hos sin faster i Stensballegaards Skovhuse, og her bor han, indtil han bliver indkaldt til militærtjeneste.

Krigen 1864

Den 16. maj 1863 bliver Mathias indkaldt til militærtjeneste, han får tjeneste nr. 384, bliver godkendt til infanteri, og kommer i 6. regiment, 6. kompagni, og gør tjeneste som menig. I Husum, godt en måned før slaget ved Dybbøl, køber han en notesbog. I den noterede han meget kortfattet datoer for nogle af slagene ved Dybbøl og de steder, han havde overnattet på Fyn. Jeg tænker, det må have været på vej til eller hjem fra permitteringen, som jeg tror foregik i Køge syd for København. I A.J. Gejlagers bog "Veteranerne fortæller", har han uddybet nogle af sine oplevelser, og det er barske ting, der bliver fortalt til Gejlager af de mænd, der var med fra Stensballe, og jeg er ret imponeret over, hvor detaljerede fortællingerne er. Bogen blev trods alt skrevet i 1914, mange år efter krigen. I den fortæller Mathias, at han omkring den 17. april ved Sønderborg møder Jens Jørgen Elbæk, som næste dag blev taget til fange og ført til fæstningen Posen i Polen. Natten efter d. 17 marts, da fjenden havde taget Dybbøl, beskriver Mathias som det uhyggeligste han oplevede: "der var ravende mørkt, så man ikke kunne se en hånd for sig. Man måtte stole på sine øren, for man vidste aldrig, jo aldrig, hvad øjeblik der var fjender i nærheden. Der skete ingenting, men jeg glemmer aldrig den spænding, jeg var i. Den næste morgen opdagede jeg, at min nærmeste højre sidemand den nat havde været min broder, for han havde stået på venstre fløj af 8. regiment, og jeg stod på højre fløj af 6. regiment." "Hvordan det må have været at opdage, at man har stået ved siden af sin bror en hel nat, for så at skilles igen uden at vide, om man ser hinanden igen, kan man kun gisne om". Broderen var Michel Christen Ovesen, snedker fra Barrit ved Vejle.

Mathias var heldig, idet han vender fysisk uskadt hjem fra krigen den 22. september 1864, men hvordan han og alle de andre veteraner har haft det indeni, tør jeg ikke tænke på. Mange år senere, i 1911 ansøger Mathias om erindringsmedaljen; jeg tænker, han er blevet begravet med den.

Familielivet

Den 14. december 1867 bliver Mathias viet til Inger Sophie Clausdatter i Vær kirke. Hun har stort set samme baggrund som Mathias, er født i Stensballe i 1836, men er opvokset hos sine bedsteforældre i Serridslev i Nebel sogn. Da bedsteforældrene dør i 1852, flytter hun tilbage til Stensballe hos sine forældre, og her møder hun så senere Mathias

og her møder hun så senere Mathias.

I foråret 1868 frikøber Mathias den ene halvdel af en tvillingegård på Agervej af Stensballegård, og det er så her de stifter familie. I efteråret 1868 føder Inger Sophie en datter, Ane Kathrine (min oldemor). Kun et år efter, i 1869 føder hun en datter mere, Christine, hun bliver dog kun 9 mdr. gammel.

På et tidspunkt inden folketællingen i 1870 har Mathias og Inger Sophie taget hendes forældre og lillebror ind, forældrene er gamle, og lillebror arbejder på gården; jeg tænker, at forældrene hjælper med det de nu kan.

De næste 5 år føder Inger Sophie yderligere 4 døtre, nemlig Kristine i 1870, som dør i november 1872, Kristine nr. 2 bliver født i juli 1872, og lige her tror jeg faktisk, at præsten har skrevet forkert i kirkebogen, for jeg tror, at der skulle have stået Kirstine i stedet. Ane Klausine bliver født i december 1873, og Ovine Henriette i oktober 1875.

I foråret 1875 er Mathias' bror Frederik Carl Christian på besøg; han dør ret pludseligt kun 24 år gammel. Mathias indrykker en dødsannonce i Horsens Folkeblad, desværre står der ikke hvor begravelsen foregår; jeg håber at folk fandt frem til begravelsen alligevel.

De næste år ser det ud som om livet går sin gang på den lille gård, Mathias averterer i forbindelse med skiftedagene i maj og november jævnlige efter "en yngre karl eller en konfirmeret stærk dreng" til at hjælpe sig på gården.

Der bliver også jævnlige annonceret at der ikke må jages på hans gård; dette sker sammen med andre jordejere i Stensballe. Det annonceres som "aflysning af jagt", baggrunden for annonceringen kender jeg ikke.

Døtrene

I 1890 er både Ane Kathrine og Kristine kommet ud at tjene, Ane Kathrine er undermejerske på Stensballegård hos forpagter Emil Søtoft. Senere arbejder hun på Stenderup mejeri, lidt syd for Horsens, og på Horsens Andelsmejeri hos ejer J.V.E.Seligman. Hun bliver da også gift med en mejerist, Jeppe Rasmussen Bramming, og de bosætter sig i Holbæk ved Randers, hvor han bestyrer mejeriet "Bos".

Kristine er husholderske hos brødrene Paaske og Jens Jørgen Jensen, først hos Paaske, derefter hos Jens Jørgen, der senere skifter navn til Elbæk. Der arbejder hun indtil hun begynder at få helbredsproblemer; jeg er overbevist om, at hun får en række blodpropper i hjernen. Da hun stopper med at arbejde for Elbæk, bosætter hun sig hos Sophie og Anna Elbæk på Ørskovhøj i Ørridslev. Hun dør i 1916 44 år gammel af en blodprop i hjernen/ hjerneblødning.

Ane Klausine hjælper til derhjemme, indtil hun i sommeren 1893 dør 19,5 år gammel af tæring, tuberkulose. På dette tidspunkt er Mathias ligsynsmand, og han må derfor sammen med lægen underskrive sin egen datters dødsattest. Det må have været hårdt.

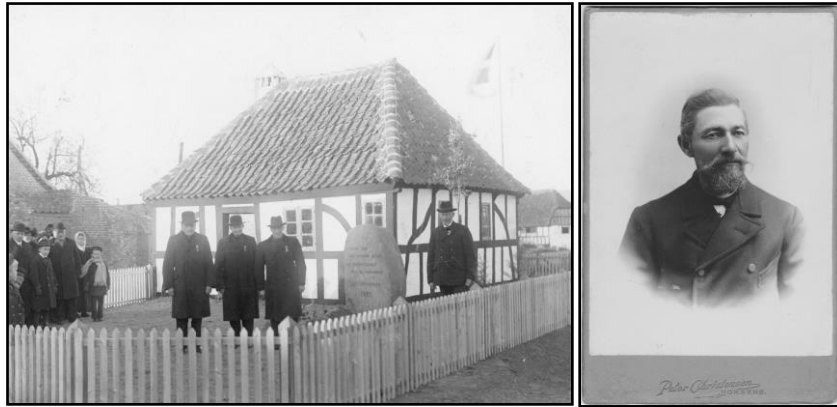
Ovine Henriette bliver også hjemme og fungerer som husholderske; på et tidspunkt har hun en bibeskæftigelse som strikkerske, og tjener nok et par

håndører på den måde. Hun dør i 1929, 53 år gammel; hun står opført som rentierske, en der lever af sine penge.

Livet som enkemand

Inger Sophie dør i foråret 1897, 60 år gammel. Mathias er nu enkemand, og i efteråret sætter han gården til salg. En eller begge Elbæk brødre køber gården, og Mathias køber et mindre hus, hvor han og Ovine Henriette bosætter sig. Han er nu det der hedder particulier, altså en der lever af sine penge. Livet går sin stille gang for Mathias, han har nogle tillids erhverv som blandt andet tællingskommissær ved nogle af folketællingerne. I 1911 ansøger han om erindringsmedaljen for 1864, og får den tildelt. Jeg tænker, at det er her han og de andre veteraner begynder at fortælle deres historie til A.J.Gejlager, som i 1914 udgiver bogen "Veteranerne fortæller".

I 1920 bliver genforeningsstenen så indviet i Stensballe, og Mathias og de andre overlevende veteraner er inviteret som æresgæster.

Indvielsen ved den gamle smedje i 1920. Mathias længst til højre og som foto.

Mathias dør d. 24. februar 1925, 83 år gammel. Han har nu 5 børnebørn, og når lige at blive oldefar, idet min mor bliver født d. 8. februar 1925.

Efterskrift

Denne fortælling har jeg stykket sammen næsten udelukkende ved hjælp af kilder fra internettet. Det er utroligt hvad man kan finde af oplysninger, især folketællingerne er meget oplysende. Desuden kan jeg anbefale, at man kontakter de forskellige Lokalarkiver rundt om i landet. De gør et stort stykke arbejde, og vil gerne hjælpe med at dykke ned i de arkiver, der ikke lige er tilgængelige på nettet. Her vil jeg især takke Per fra lokalarkivet, som har været meget tålmodig med mig, når jeg har mailet til ham ang. div. oplysninger, især vedrørende matrikelnumre. Og jeg er meget taknemmelig for og beæret over, at jeg fik æren af at afsløre den restaurerede genforeningssten på dens nye plads. Så blev ringen sluttet.

Tekst og personfoto: Tove Faxholm Kristoffersen
Foto af indvielsen: Stensballe Lokalhistoriske Arkiv
Kontaktperson: Per Kjærulff
Redaktion: Poul Erik Schreiber

ISSN: 2246-4581

